

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH W GMINNYM OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ W WADOWICACH GÓRNYCH

Wstęp

Niniejsze „Standardy ochrony małoletnich” stanowią zbiór najważniejszych zasad obowiązujących w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wadowicach Górnych związanych z zapewnieniem małoletnim najwyższego poziomu bezpieczeństwa i gwarantujących ochronę małoletniego.

Słownik pojęć

Ilekroć w niniejszych Standardach ochrony małoletnich mowa o:

- a. Kierowniku** – należy przez to rozumieć Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wadowicach Górnych;
- b. Małoletnim** – należy przez to rozumieć każdą osobę, która nie ukończyła 18 roku życia,
- c. GOPS w Wadowicach Górnych, Ośrodek** – należy przez to rozumieć Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wadowicach Górnych;
- d. Pracowniku** – należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wadowicach Górnych;
- e. Standardach** – należy przez to rozumieć przedmiotowy dokument, tj. Standardy ochrony małoletnich.

I. ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY MAŁOLETNIIM A PRACOWNIKAMI GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W WADOWICACH GÓRNYCH

Zasady ogólne

1. Zasadą, której przestrzeganie jest wymagane od pracowników w odniesieniu do wszystkich podejmowanych czynności w jednostce jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.
2. Pracownicy ośrodka pomocy społecznej traktują dziecko małoletnie z szacunkiem oraz uwzględniają jego godność i potrzeby.
3. Pracownicy ośrodka pomocy społecznej działają w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji.

4. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec małoletnich jakichkolwiek form przemocy.
5. Pracownicy mają obowiązek powstrzymać się od jakichkolwiek zachowań, które mogłyby naruszać przestrzeń osobistą małoletniego, powodować u niego poczucie zagrożenia, dyskomfortu lub strachu.
6. Pracownicy powinni zwracać uwagę na niepokojące zachowania małoletnich, które mogą świadczyć o ich krzywdzeniu i powinni podjąć próbę kontaktu z małoletnim w przypadku powzięcia podejrzenia takiego krzywdzenia. Jeżeli małoletni próbuje nawiązać kontakt z Pracownikiem, powinien on go wysłuchać i w miarę możliwości, uzyskać możliwie najpełniejszą informację o sytuacji małoletniego.

Zasady komunikacji

Zasady komunikacji z małoletnimi:

- 1) Udzielaj odpowiedzi adekwatnych do wieku małoletniego i danej sytuacji;
- 2) Nie wolno zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka;
- 3) Nie jest dopuszczalne podnoszenie głosu na małoletniego w sytuacji innej niż wynikająca z zagrożenia bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.

II. ZASADY I PROCEDURA PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA LUB POSIADANIA INFORMACJI O KRZYWDZENIU MAŁOLETNIEGO, A TAKŻE SKŁADANIA ZAWIADOMIEŃ O PODEJRZENIU POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA NA SZKODĘ MAŁOLETNIEGO I ZAWIADAMIANIA SĄDU OPIEKUŃCZEGO

Definicje

Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje, że krzywdzeniem jest każde zamierzone i niezamierzone działanie lub zaniechanie działania jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój. Wyróżnić można cztery formy krzywdzenia osoby małoletniej:

1. Przemoc psychiczną;
2. Przemoc fizyczną;
3. Zaniedbywanie;
4. Wykorzystywanie seksualne małoletniego.

Wykorzystywanie seksualne dziecka to włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, i/lub na którą nie jest odpowiednio dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób, i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem, a dorosłym lub dzieckiem, a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy.

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego

Wśród przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego wyróżnić można przestępstwa wskazane w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1138 ze zm.) w następujących regulacjach:

1. Art. 197. [Zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnej]
2. Art. 198. [Seksualne wykorzystanie niepoczytalności lub bezradności]
3. Art. 199. [Seksualne wykorzystanie stosunku zależności lub krytycznego położenia]
4. Art. 200. [Seksualne wykorzystanie małoletniego]
5. Art. 200a. [Elektroniczna korupcja seksualna małoletniego]
6. Art. 200b. [Propagowanie pedofilii]
7. Art. 202. [Publiczne prezentowanie treści pornograficznych]
8. Art. 203. [Zmuszenie do uprawiania prostytucji]
9. Art. 204. § 3. [Stręczycielstwo, sutenerstwo i kuplerstwo]

Zgodnie z art. 304 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1375 ze zm.) instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

Ważne sygnały

Pracownicy ośrodka pomocy społecznej zwracają szczególną uwagę na występowanie w zachowaniu małoletniego sygnałów świadczących o krzywdzeniu. Uwagę pracownika powinny zwrócić przykładowo następujące zachowania:

- 1) Dziecko ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić;
- 2) Podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp., dziecko często je zmienia;
- 3) Pojawia się niechęć przed udziałem w lekcjach uwzględniających ćwiczenia fizyczne;
- 4) Dziecko nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody;
- 5) Dziecko wzdyga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła;
- 6) Dziecko boi się rodzica lub opiekuna;
- 7) Dziecko boi się powrotu do domu;
- 8) Dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone;
- 9) Dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.;
- 10) Dziecko moczy się bez powodu lub w konkretnych sytuacjach czy też na widok określonych osób
- 11) Nastąpiła nagła i wyraźna zmiana zachowania dziecka.

Procedury postępowania

1. W sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego pracownik ma obowiązek niezwłocznego poinformowania bezpośredniego przełożonego o tym fakcie w formie ustnej, a także pisemnej poprzez przedłożenie wypełnionej karty zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka (załącznik nr 3 do niniejszych standardów).
2. Przekazanie informacji powinno nastąpić jeszcze w tym samym dniu, w którym pracownik powziął podejrzenie lub informację. Jeżeli pracownik nie jest już obecny w danym dniu w siedzibie Ośrodka, ma obowiązek przekazać informację telefonicznie. Jeżeli przekazanie informacji nastąpiłoby po godzinach pracy Ośrodka, pracownik powiadamia policję o sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka.
3. Po przekazaniu informacji do Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wadowicach Górnych osoba ta powinna w pierwszej kolejności ustalić czy zachodzą przesłanki uzasadniające wszczęcie procedury odebrania dziecka na podstawie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a następnie ustalić jakie podmioty i instytucje powinny zostać poinformowane o podejrzeniu krzywdzenia dziecka.
4. Jeżeli zastosowano procedurę wynikającą z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, zasadnym jest skierowanie do sądu rodzinnego wniosku o którym mowa w art. 572 k.p.c. lub złożenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Kierownik Ośrodka niezwłocznie kieruje taki wniosek do właściwych organów.
5. Obowiązki określone powyżej nie wpływają na obowiązek ewentualnego wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”

1. Obowiązek wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” i wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” należy do obowiązku wszystkich pracowników socjalnych oraz asystenta rodziny zatrudnionych w Ośrodku.
2. W sytuacji powzięcia podejrzenia lub uzyskania informacji o krzywdzeniu małoletniego, które może wyczerpywać znamiona przemocy domowej w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, pracownicy Ośrodka o których mowa powyżej mają obowiązek wypełnić formularz „Niebieska Karta-A” niezwłocznie po uzyskaniu informacji o zaistnieniu przesłanek do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”.
3. Wypełniając formularz „Niebieska Karta –A” pracownik stosuje zasady wynikające z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta".

III. ZASADY PRZEGLĄDU I AKTUALIZACJI STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH ORAZ SPOSOBY DOKUMENTOWANIA I ZASADY PRZECHOWYWANIA UJAWNIONYCH LUB ZGŁOSZONYCH INCYDENTÓW LUB ZDARZEŃ ZAGRAŻAJĄCYCH DOBRU MAŁOLETNIEGO

1. Standardy ochrony małoletnich obowiązujące w naszym ośrodku podlegają weryfikacji co dwa lata pod względem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz ocenie ich merytorycznej przydatności. Działaniem weryfikującym jest m.in. ankieta monitorująca poziom realizacji Standardów (załącznik nr 4 do niniejszych standardów).
2. Przeglądu standardów ochrony małoletnich, obowiązujących w naszej instytucji, dokonuje kierownik ośrodka pomocy społecznej lub osoba przez niego upoważniona.
3. W wyniku weryfikacji, o której mowa wyżej sporządzany jest raport ewaluacyjny, w którym wskazane są ewentualne sugestie i kierunki aktualizacji Standardów.

**IV. ZASADY OKREŚLAJĄCE ZAKRES KOMPETENCJI OSOBY
ODPOWIEDZIALNEJ ZA PRZYGOTOWANIE PRACOWNIKÓW OŚRODKA
POMOCY SPOŁECZNEJ DO STOSOWANIA STANDARDÓW OCHRONY
MAŁOLETNIICH, ZASADY PRZYGOTOWANIA PERSONELU DO ICH
STOSOWANIA ORAZ SPOSOBY DOKUMENTOWANIA TEJ CZYNNOŚCI**

1. Osobę odpowiedzialną za przygotowanie pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wadowicach Górnych do stosowania Standardów wyznacza Kierownik.
2. W ramach przygotowania pracowników do stosowania Standardów przeprowadzane jest szkolenie w przedmiotowym zakresie.
3. Każdy z Pracowników składa oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami
4. Obecność na szkoleniu, o którym mowa potwierdzona jest imienną listą obecności.

**V. ZASADY I SPOSÓB UDOSTĘPNIANIA RODZICOM ALBO OPIEKUNOM
PRAWNYM LUB FAKTYCZNYM ORAZ MAŁOLETNIIM STANDARDÓW DO
ZAPOZNANIA SIĘ Z NIMI I ICH STOSOWANIA**

Standardy podlegają opublikowaniu na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wadowicach Górnych oraz są wywieszane w widocznym miejscu w siedzibie Ośrodka, w wersji pełnej oraz skróconej, przeznaczonej dla małoletnich. Wersja skrócona zawiera informacje istotne dla małoletnich.

**VI. OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA PRZYJMOWANIE ZGŁOSZEŃ O
ZDARZENIACH ZAGRAŻAJĄCYCH MAŁOLETNIEMU I UDZIELENIE MU
WSPARCIA**

1. Za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia odpowiedzialni są wszyscy pracownicy GOPS w Wadowicach Górnych.
2. Pracownik socjalny rejonu gdzie doszło do zdarzenia ma za zadanie koordynowanie, przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i organizację pomocy oraz wsparcia dla takiego małoletniego.

**VII. SPOSÓB DOKUMENTOWANIA I ZASADY PRZECHOWYWANIA
UJAWNIONYCH LUB ZGŁOSZONYCH INCYDENTÓW
LUB ZDARZEŃ ZAGRAŻAJĄCYCH DOBRU MAŁOLETNIEGO.**

1. Tworzy się wewnętrzny rejestr ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.
2. Rejestr przechowywany jest w siedzibie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wadowicach Górnych (załącznik nr 5 do niniejszych standardów).
3. Kierownik zobowiązuje pracowników Ośrodka do prowadzenia i uzupełniania rejestru.

VIII. PLAN WSPARCIA MAŁOLETNIEGO

1. W razie ujawnienia krzywdzenia małoletniego kierownik ośrodka pomocy społecznej wraz z wybranym przez siebie zespołem opracowuje plan wsparcia małoletniego (załącznik nr 6 do niniejszych standardów).
2. Wsparcie obejmuje przede wszystkim współpracę z instytucjami pomocowymi, Policją i Prokuraturą, jak również objęcie małoletniego pomocą psychologiczną w jednostce.
3. Jeżeli jednocześnie prowadzona jest procedura „Niebieskie Karty”, w której małoletni wskazany jest jako osoba doświadczająca przemocy domowej, nie ustala się planu wsparcia.